

Højmosen genoprettes

Højmoser er sjældne – især i Østdanmark. Kortene herunder viser, hvor mange højmoser, der er forsvundet bare de seneste 100 år.

Til venstre: Udbredelsen af højmoser over 5 ha i 1919
Til højre: Tilbageværende højmoserestere i 2013, flere af dem er nu under 5 ha.

De tilbageværende højmoser ligger som skibe i et stort hav - med deres egen besætning af planter og dyr. Hvis skibet går under, forsvinder besætningen. Hvis en planteart eller dyreart forsvinder fra mosen, kommer den ikke igen, for der er meget langt til nærmeste levested.

Derfor bør de sidste højmoser bevares og genoprettes. Mange af dem, bl.a. Holmegaard Mose, er beskyttet i henhold til EU's habitatdirektiv. De sjældne naturtyper i disse områder skal beskyttes og deres tilstand forbedres. Det gælder bl.a. naturtypen "aktiv højmoser". Men det er en vanskelig opgave.

Nedbrydning og tilgroning

Tørvegravningen har fjernet det meste af den oprindelige Holmegaard Mose. Afgravningen af mosen ophørte i 1950'erne, men afvandingen fortsatte, fordi drængrøfterne fortsat ledte vand fra mosen. Mosen sank yderligere sammen og groede gradvis til med planter fra omgivelserne. Især birketræer bredte sig de følgende årtier overalt på mosen, senest på to hævede og lyngklædte højmoseflader nord for Fensmark Skov på tilsammen 27 ha. Tilgroningen forstærkedes af nedfald af kvælstof fra luften. Der tilføres i dag flere gange så meget kvælstof, som der gjorde frem til 1950'erne, og det er mere, end den sårbare natur kan tåle.

Fredning og genopretning

Holmegaard Mose blev fredet første gang i 1987. Formålet var at give mulighed for naturpleje, men man fik ikke muligheden for vandstandshævning med, og fredningen blev derfor revideret - og udvidet - i 2009. Det skete på initiativ af Danmarks Naturfredningsforening, der også betalte for de indledende undersøgelser. I dag er 547 ha fredet.

Naturplejen blev indledt af Storstrøms Amt i 1990. Man ryddede birkeskov på og mellem de to højmoseflader og vedligeholdte derefter en lysåben mose på 40 ha nord for Fensmark Skov. I de følgende 15 år varetog amtet manuel pleje og græsning med lüneburger får på de tørreste arealer. Efter at Naturstyrelsen blev plejemyndighed i 2005, blev yderligere 17 ha birkeskov ryddet i den vestlige del af mosen.

Straks efter den ny fredning påbegyndte Naturstyrelsen et større EU-støttet naturgenopretningsprojekt i Holmegaard Mose. LIFE-projektet i årene 2010 - 2013 resulterede i yderligere store rydninger af birkeskov, så der nu er et lysåbent moseareal på 150 ha. Samtidig blev vandstanden hævet for at få gang i den aktive tørvedannelse igen. Der vil dog fortsat i mange år frem være et meget stort plejebestand i mosen.

Fældede birkestammer fjernes manuelt fra den sårbare moselade. Storstrøms Amts pleje i 1990.

Får af den hårdføre lüneburger race blev brugt i naturplejen fra starten, og bliver det stadig på tørre arealer. Fårene æder det tuevoksende græs blåtop og birkeopvæksten.

Skovningsmaskine gør indhug i birkeskoven. LIFE-projektet 2010 - 2013.

Allébet fra Holmegaard Mose mod nord gennem Tornemoserenden er blevet forhøjet med 35 cm ved udlæggelse af stenstryg. LIFE-projektet 2010 - 2013.

Vandstanden i mosen er hævet ved overløbsriste at hæve afløbstærsklen for gennemstrømmende vand. Tilløbende vand fra mosens sydside overrisler nu Glasværksengen for at rense det for næringsstoffer. Endelig er der nedsat mange små spurs inde på mosen for at bremse afløbet af regnvand fra moselåden. LIFE-projektet 2010 - 2013.

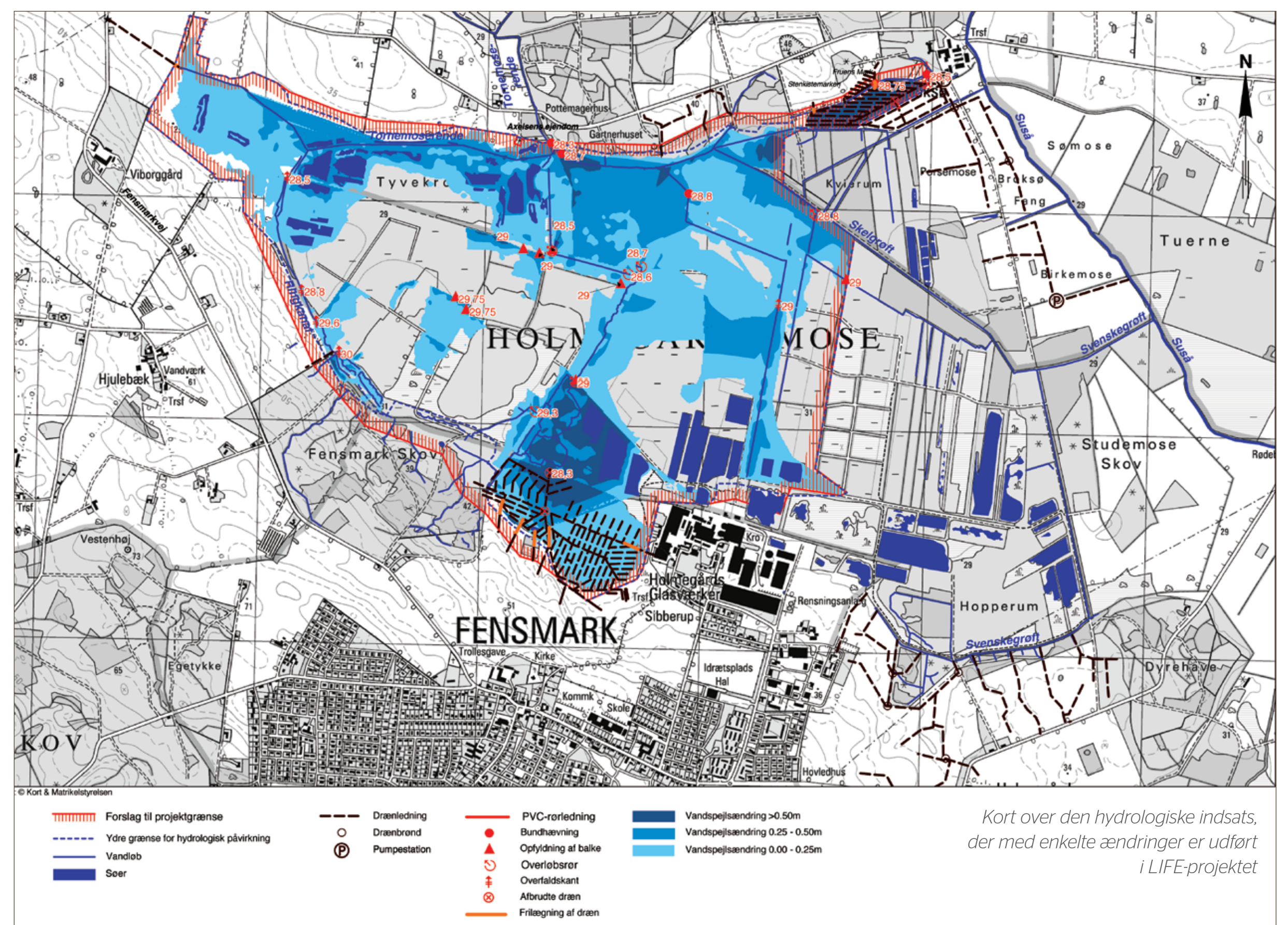
Signaturforklaring

- Højmoser/Højmoser under gendannelse
- Birkeskov på tørvebund
- Kulturskov, remise
- Eng
- Åbne tørveskar
- Våde, delvist tilgrøede tørveskar
- Grøfter og render
- Rød rute ca. 5 km
- Blå rute ca. 3 km
- Andre stier
- Gangbro
- Udsgitstår
- Information
- Parkering
- Indgang

Færdsel i mosen

Holmegaards Mose er privatejet og hører under Holmegaard, Gissfeldt og Broksø godser. Respekter venligst reglerne for færdsel i området.

Bemærk: Man kan færdes overalt på mosen, undtagen hvor der er gennemstrømmende vand og åbne tørvegrave. Vær forsigtig, når du går uden for spor og tørvebrinker.

Kort over den hydrologiske indsats, der med enkelte ændringer er udført i LIFE-projektet

Naturstyrelsen samarbejder med Danmarks Naturfredningsforening om frivillig naturpleje i Holmegaards Mose. Fra 2013 er der indledt et samarbejde med Næstved Kommune om naturpleje som en vigtig del af den fremtidige indsats. Foto fra frivilligdag, hvor der fældes birketræer.